

FRA EMIL (FRA MATIJA) STIPIĆ

(1912.-1945.)¹

Osnovni podatci

Fra Emil Stipić imao je još jedno redovničko ime: fra Matija. Krsno mu je ime bilo Franjo. Rodio se na blagdan sv. Franje, 4. listopada 1912. u Drinovcima (adresa: Ploca 365), a kršten je isti dan. Poslije se odlučio za nasljedovanje sv. Franje, i to u Franjevačkom redu. Roditelji su mu bili Stjepan i Iva rođ. Alerić. Krsni kum bio mu je Stjepan Alerić, a krsto ga je župnik fra Božo Ostojić.² Gimnaziju je Franjo pohađao u Širokom Brijegu, od 1. do 7. razreda (1926.-1934.), a bogoslovni studij u Mostaru (1934.-1938.) i Rimu (1938./39.). U Franjevački red stupio je na Humcu 29. lipnja 1932. Obukao ga je provincijal fra Dominik Mandić. Jednostavne zavjete položio je u ruke istoga provincijala 1. srpnja 1933., a svečane u Mostaru 2. srpnja 1936. u ruke provincijala fra Mate Čuturića. Red subđakonata podijelio mu je biskup fra Alojzije Mišić u Mostaru 20. veljače 1937. Za svećenika ga je zaređio isti biskup u Mostaru 19. prosinca 1937. Mladu misu proslavio je u rodnim Drinovcima 9. siječnja 1938. Od 1. lipnja do 1. prosinca 1938. služio je vojni rok u Sarajevu. Kao svećenik službovao je najprije kao kapelan u Duvnu/Tomislavgradu (1939.-1941.) i Mostaru (1941.-1942.), a onda kao župnik u Gorancima (1942.-1945.).³ O njegovu izgledu

-
- 1 Tekst je izvorno objavljen u *Hercegovini franciscani*, br. 8 (2012.), str. 259-265. Ovdje dopunjen i preuređen.
 - 2 Župni ured Drinovci: Matica krštenih, sv. II, str. 103, br. 99.
 - 3 Arhiv Provincije: Osobni karton; Imenik franjevaca, str. 56, br. 501; "Iz Provincije," *Hercegovina franciscana*, sv. II, Mostar, 1937., str. 23; "Mlada Misa o. fra Emila Stipića," *Kršćanska obitelj*, br. 2/1938., str. 61; Andrija NIKIĆ, *Hercegovački franjevački mučenici 1524.-1945.*, Mostar, 1992., str. 199; Ante MARIĆ, *Tragom ubijenih hercegovačkih fratara*, Mostar, 2007., str. 65; Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 596; Častimir MAJIĆ, *U nebo zagledani. Crtice o 66 hercegovačkih franjevaca, komunističkih žrtava koje poznavah*, Široki Brijeg - Zagreb, 2011., str. 223-225.

i karakteru zapisao je dr. fra Častimir Majić: “Fra Emil je bio susretljiv i ljubazan prema svima. Svojim atletskim izgledom i profinjenim vladanjem osvajao je suradnike i subesjednike te u djelovanju ubirao vidne plodove temeljene na smjernicama Kristova nauka.”⁴

Školovanje, redovništvo i svećeništvo

Prvi sačuvani dokument u Arhivu Hercegovačke franjevačke provincije vezan za Franju Stipića jest obveznica njegova oca Stjepana kojom se obvezuje plaćati za sina dva prva razreda gimnazije po 1500 dinara godišnje. Uz to izjavljuje kako mu je želja da mu sin jednom postane franjevac. Dopis je pisan u Drinovcima 3. travnja 1932.⁵ Ovo pismo moglo je biti pisano samo “retroaktivno” jer je Franjo u gimnaziji bio već odavno, još od jeseni 1926. godine.

Franjo je pučku školu (četiri razreda) završio u rodnim Drinovcima (1922.-1926.). U prvi razred gimnazije u Širokom Brijegu upisao se u jesen 1926., ali iz te školske godine nije sačuvan izvještaj. Zato znamo da je školske 1927./28. godine pohađao drugi razred. Ocjene su mu bile izvrsne, sve same četvrtice i petice. Školske godine 1929./30. završio je 4. razred.⁶ U 5. razredu (1930./31.) Franjo je prošao vrlo dobrim uspjehom. U razredu ih je bilo 18, a razredni starješina bio im je dr. fra Fabijan Paponja.⁷ U 6. razredu (1931./32.) razrednik je isti. U razredu ih je 18. Franjo je opet prošao vrlo dobrim uspjehom.⁸ Potom je izvan školskih klupa: godinu dana je u novicijatu na Humcu. U gimnaziji je opet 1933./34. školske godine. Pohađa 7. razred i ponovno završava vrlo dobrim uspjehom. Sada je s novim imenom - fra Matija Stipić. U razredu su samo desetorica, većinom klerici. S njim su fra Janko Bubalo, fra Jerko Karačić, fra Vitomir Naletilić, fra Tazicije (fra Andrija) Šoljić, fra Maksimilijan Jurčić, fra Čedo Škrobo, fra Željko Zadro i dva vanjska đaka. Razrednik im je bio dr. fra Marijan Zubac.⁹ Osmi razred (danas bi to bio 4. razred gimnazije) fra Matija nije završio u Širokom Brijegu: njegovo se ime ne nalazi niti među učenicima 8. razreda niti među maturantima. On je u školskoj 1934./35. godini već na bogosloviji u Mostaru. Nije jasno otkuda takvo rješenje jer to je svakako jedinstven slučaj otkako je 1918. godine franjevačka gimnazija dobila

4 Č. MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 223.

5 Arhiv Provincije: SP, sv. 95, f. 350.

6 Ante MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. II (od šk. god. 1918./19. do šk. god. 1934./35.), Mostar, 2011., str. 269, 405.

7 Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti na Širokom Brijegu: *Treći izvještaj za školsku godinu 1930./31.*, Mostar, 1931., str. 24.

8 Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Širokom Brijegu: *Četvrti izvještaj za školsku godinu 1931./32.*, Mostar, 1932., str. 24.

9 Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Širokom Brijegu: *Šesti izvještaj za školsku godinu 1933./34.*, Mostar, 1934., str. 24.

državno priznanje. Iz jednoga kasnijeg dopisa saznajemo da je provincijal tražio od uprave gimnazije da Stipić naknadno pohađa 8. razred gimnazije. O tome je 18. rujna 1937. zapisao ravnatelj gimnazije dr. fra Dominik Mandić: "Prema želji Mnpg. O. Provincijala predbilježio sam za VIII. r. fra Emilija Stipića, ali će definitivni njegov upis uslijediti tek nakon rješenja Banske uprave, jer je Stipić prestar za redovitoga učenika gimnazije. U slučaju odobrenja, učenik će morati cijelu godinu pohađati školu, jer prije nije nimalo pohađao VIII. r."¹⁰ Nema nikakve naknadne obavijesti o tome, što znači da Stipić nikada nije završio 8. razred gimnazije.

U novicijatu na Humcu bila su desetorica: fra Janko Bubalo, fra Maksimilijan Jurčić, fra Jerko Karačić, fra Vitomir Naletilić, fra Franjo Radišić, fra Andrija Šoljić, fra Matija (fra Emil) Stipić, fra Čedomir Škrobo i fra Željko Zadro. Habit im je 29. lipnja 1932. na Humcu obukao provincijal dr. fra Dominik Mandić. Meštar im je bio fra Eugen Tomić st. Osim fra Emila partizani su ubili i fra Maksimilijana Jurčića. Ostali su preživjeli i do kraja života ostali franjevci-svećenici: fra Vitomir Naletilić i fra Franjo Radišić djelovali su među Hrvatima u Americi i tamo umrli, fra Jerko Karačić preminuo je u Mostaru 1987., fra Janko Bubalo na Humcu 1997., fra Andrija Šoljić u Grudama 2004., fra Čedo Škrobo na Humcu 1993., a fra Željko Zadro u Mostaru 1967. godine.¹¹

Bogoslovni studij u Mostaru fra Matija je, kako je već rečeno naprijed, upisao u akad. 1934./35. godini. U prvom semestru imao je samo četiri predmeta: apologetiku, povijest Crkve, filozofiju i hebrejski jezik. Bio je veoma dobar student: ocjene 8, 8½, 9 i 9¼. Vladanje je vrlo dobro (2). U ljetnom semestru ima iste predmete i uz njih ascetiku. Ocjene su odlične (9), jedna je 8½ i jedna (povijest Crkve) 7½. Vladanje isto kao prije. Sljedeće godine (1935./36.) polagao je sljedeće predmete: Sveto pismo, dogmatika, moralna teologija, kanonsko pravo, povijest Crkve, etika i ascetika. Sve su mu ocjene vrlo dobre, 8 i 8½. U ljetnom semestru sve isto, pa čak i ocjene. Vladanje je vrlo dobro (2). Školske godine 1936./37. fra Matija sluša sljedeće predmete: Sveto pismo, dogmatika, moralna teologija, kanonsko pravo, povijest Crkve, specijalna filozofija. Sve su mu ocjene odlične (9 i 9¼) ili vrlo dobre (8 i 8½). U ljetnom semestru ima manje predmeta: Sveto pismo, dogmatika, moralna teologija i kanonsko pravo. Sve su ocjene vrlo dobre (8 ili 8½). Četvrtu godinu studija fra Emil je završio također u Mostaru (1937./38.), ali je slušao samo tri predavanja koja je i polagao: dogmatiku, moralnu teologiju i kanonsko pravo (čini se da su podatci nepotpuni). Ocjene su: 9, 7 i 8½. U novoj knjizi studenata teologije koja je pokrenuta upravo te 1937./38. godine njegovog imena nema.¹²

10 Arhiv Provincije: SP. Sv. 120, f. 286.

11 Robert JOLIĆ, *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, Mostar, 2009., str. 154-155.

12 Arhiv Provincije: Liber classificationum seminarii theologici in Mostar ab an. 1895-(1937), ff. 72, 75, 78, 81, 85, 87.

Za svećenika je fra Emil zaređen još kao nesvršeni student bogoslovije - kako je u ono vrijeme bilo uobičajeno. Provincijal fra Mate Čturić tražio je 1937. godine za njega i osmoricu kolega: fra Bernarda Katića, fra Bogdana Čubelu, fra Dionizija Lasića, fra Metoda Puljića, fra Gojka Stipića, fra Branka Šuška, fra Jenka Vasilja i fra Bogomira Zlopašu, dispenzu od Svetoga Oca za svećeničko ređenje.¹³ Poslije je provincijal još jednom tražio dispenzu, ali ovoga puta samo za fra Emila.¹⁴ Sveti Otac podijelio je traženu dispenzu 15. lipnja 1937.¹⁵ Fra Emil je zaređen ipak tek 19. prosinca 1937.

Služenje vojske u Sarajevu i dovršetak studija u Rimu

Sačuvano je nekoliko fra Emilovih dopisa iz vojske koju je služio u Sarajevu od 1. lipnja do 1. prosinca 1938. On je tada već bio svećenik. Početkom srpnja 1938. godine piše da mu je dobro. Radi u bolnici, u službi glavnog pisara bolesničke ljekarske komisije. Misu govori svako jutro, što mu, međutim, nije bilo dopušteno prije zakletve "kralju i otadžbini".¹⁶ Za Veliku Gospu bio je na Stupu, gdje je pomogao pričేశćivati. Obukao je na sebe "popovsku mantiju", jer mu je to bilo draže nego ostati u vojničkom odijelu. Bilo je i šale na taj račun.¹⁷ Posljednji sačuvani dopis iz vojske pisan je 3. studenog 1938. Piše da uskoro izlazi iz vojske, te moli da mu se zbog toga pošalje nešto novca. Raduje se što je određen za studij u Rim.¹⁸

A o njegovu odlasku na završetak studija u Rim bilo je govora još u veljači te godine. Tada je, naime, provincijal fra Mate Čturić poslao zamolbu Ministarstvu prosvjete u Beogradu da bi se nekolicini bogoslova dozvolio studij u inozemstvu. U Rim su trebali poći fra Emil Stipić i fra Makso Jurčić.¹⁹ Nekoliko mjeseci kasnije, dok je on bio u vojsci, provincijal je poslao zamolbu P. F. Antonelliju, rektoru franjevačkog učilišta Antonianuma, da primi fra Emila na studij,²⁰ a uskoro je fra Gracijanu Raspudiću poslao i fra Emilov apsolutorij za upis na Antonianum.²¹ Čini se da je fra Emil u Rim dospio u prosincu 1938. godine, ali se uskoro javio

13 Provincijalov dopis od 27. ožujka 1937. (Arhiv Provincije: SP, sv. 118, f. 384).

14 Provincijalov dopis od 14. svibnja 1937. (Arhiv Provincije: SP, sv. 119, f. 168).

15 Arhiv Provincije: SP, sv. 119 (dopis nedostaje, ali za njegov sadržaj znamo iz Urudžbenog zapisnika).

16 Dopis provincijalu od 1. srpnja 1938. (Arhiv Provincije: SP, sv. 124, f. 297).

17 Dopis provincijalu od 18. kolovoza 1938. (Arhiv Provincije: SP, sv. 124, f. 516).

18 Arhiv Provincije: SP, sv. 125, f. 285.

19 Provincijalov dopis od 10. veljače 1938. (Arhiv Provincije: SP, sv. 123, f. 125).

20 Provincijalov dopis od 2. listopada 1938. (Arhiv Provincije: SP, sv. 125, f. 149).

21 Dopis od 26. listopada 1938. (Arhiv Provincije: SP, sv. 125; spis nedostaje, jer je poslan; o njegovu sadržaju znamo na temelju Urudžbenog zapisnika).

provincijalu kako mu nije moguće dalje stanovati na Antonianumu jer nije bio redoviti student.²² Stoga mu je provincijal dozvolio da može stanovati u nekom drugom franjevačkom samostanu izvan Antonianuma.²³

Pastoralno djelovanje

U Rimu fra Emil nije dugo ostao, do ljeta ili jeseni sljedeće godine. Već je, naime, 23. listopada 1939. dobio dekret da preuzme službu duhovnog pomoćnika u Tomislavgradu namjesto fra Berte Dragičevića, koji je premješten na drugo mjesto.²⁴ Tu je fra Emil ostao nešto kraće od dvije godine, negdje do početka rata. Pred kraj godine 1940. fra Emil se tužio provincijalu fra Krešimiru Pandžiću na ružan postupak župljanina Stojana Zrne prema njemu. Stojan je brat dvojice svećenika, fra Davida i don Ante Zrne. Žali se da ga je Stojan javno napao na ulici i dvaput mu pljunuo u lice, jer mu je on - navodno - vezao konjima lance za rep. To je Zrno posumnjao jer mu je fra Emil dan ranije "mlatio konje", koji su ulazili u crkveno dvorište. Traži zadovoljštinu od Zrne. Htio ga je odmah tužiti na sud, jer ima svjedoke, ali ipak traži za to provincijalovo odobrenje. "Neka se fra David ne ljuti, ali ja nisam kriv." Nastavlja kako je u Duvnu oštra zima. Fra Klemo Doko, župnik, u bolnici je u Livnu, a fra Mijo Čuić ustao je iz kreveta nakon 15 dana, imao je gripu. "Do koji dan ćemo u štalu ubacivati sijeno i ako nema prozora i vrata. Konj nam se je povratio iz rezerve i vežemo ga u tuđoj kući. Sijeno moramo ubacivati u štalu, jer se ne možemo odrvati Zrnića alaši." Uz to odgovora provincijalu na neke pritužbe na njega i kaže kako nije istina da je stalno na ulici: ode samo prijepodne na poštu, a ponekad se kratko svrati u Zvonara. O svojim političkim uvjerenjima ne govori s civilima.²⁵ Uskoro je provincijal odgovorio fra Emilu savjetujući da se sukob sa Zrnem riješi mirno - ako je to ikako moguće. On je o svemu razgovarao s fra Davidom i don Antom. Nastavlja međutim: "Ako te je baš grubo vrijeđao i pogrđivao pa ako ostaje tvrdokoran i Ti imaš svjedoke izvan svake sumnje, kad ne bi bilo mirna izlaza i ne bi prijтели veći skandali, razgovori se sa sucem i ozbiljnijim ljudima za uspjeh i za posljedice, u tom slučaju ne bih bio protivan ni sudbenom progonu." Provincijal piše i o zemljištu, o nekoj prikladnoj oranici, koju bi trampio za samostan u Tomislavgradu namjesto uzurpiranog gaja u Seonici.²⁶ Iz Tomislavgrada je fra Emil premješten u Mostar gdje je godinu dana obavljao kapelansku službu (1941./42.).

22 Dopis provincijalu od 22. siječnja 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 126, f. 152).

23 Provincijalov dopis od 31. siječnja 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 126, f. 138).

24 Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 190.

25 Dopis provincijalu od 3. prosinca 1940. (Arhiv Provincije: SP, sv. 131, f. 483.).

26 Provincijalov dopis od 11. prosinca 1940. (Arhiv Provincije: SP, sv. 131, f. 487).

Iz njegova mostarskog razdoblja poznato je da ga je provincijal poslao u Bileću za svetkovinu Svih svetih 1941. godine. Naime, stožer talijanske Jadranske divizije tražio je da im se u Bileću pošalje jedan svećenik za tu svetkovinu, a provincijal je odredio fra Emila.²⁷ Za vrijeme svog djelovanja u Mostaru fra Emil je krstio 50 djece i obavio 12 vjenčanja.²⁸

Nakon toga je fra Emil, u svibnju 1942. poslan za župnika u brdsku župu Gorance.²⁹ Njemu je provincijal povremeno slao ili kapelana ili neke bogoslove, kako bi se na neki način što sklonili od ratnih opasnosti, što prehranili, jer je bila sveopća oskudica. S njima je fra Emil ponekad imao problema. Tijekom 1943. godine s njim je kao kapelan bio fra Kruno Pandžić, svakako u rujnu te godine. Provincijal je poslao fra Emilu jedan dopis u kojem mu daje upute kako će se vladati glede skitanja svoga kapelana.³⁰ Fra Krunu je uskoro zamijenio drugi Pandžić, fra Placid. I njemu je provincijal fra Leo Petrović pisao oštro pismo zbog njegova neredovničkog načina života. Prijetio mu je čak suspenzijom *a divinis* i otpustom iz Reda ako se ne popravi. Drugo je pismo provincijal poslao župniku fra Emilu. U njemu piše neka najprije pročitati pismo upućeno fra Placidu, pa ako su pritužbe istinite, neka mu pismo i uruči. Svakako neka mu pošalje svoje izvješće o fra Placidovu vladanju.³¹ Fra Emil je nakon mjesec i pol dana poslao pohvalno izvješće o vladanju i urednosti fra Placida Pandžića.³² U kolovozu je provincijal fra Emilu i fra Placidu poslao bogoslova fra Luju Milićevića da kod njih ostane neko vrijeme: "Radi nesreće koja je zadesila naš samostan na Humcu (samostan su bombardirali i teško oštetili saveznički zrakoplovi, op. R. J.) morao sam razmjestiti naše bogoslove iz Veljaka da nađem mjesto za novice, koji su pri kraju novicijata. Nisam se mogao okrenuti ni naći mjesto za jednoga bogoslova-svećenika, fra Luju Milićevića, pa ga stoga šaljem k Vama na Gorance za jedan mjesec dana. Na njega dobro pripazite u svakom pogledu. Po mogućnosti neka bi imao koju kašiku mlijeka, jer je malo slaba zdravlja i nježan." Provincijal će platiti trošak za njegovo uzdržavanje.³³

27 Dopis stožera Jadranske divizije od 23. listopada 1941. (Arhiv Provincije: SP, sv. 134, f. 347).

28 Župni ured Mostar: Matica vjenčanih, sv. III (1910.-1943.); Matica krštenih, sv. X (1940.-1946.).

29 Provincijal je 5. lipnja 1942. pisao Popunidbenom zapovjedništvu da je fra Emil Stipić župnik u Gorancima (Arhiv Provincije: SP, sv. 136, f. 77).

30 Provincijalov dopis od 27. rujna 1943. (Arhiv Provincije: SP, sv. 141 (spis nedostaje; za njegov kratak sadržaj znamo iz Urudžbenog zapisnika).

31 Provincijalov dopis od 6. svibnja 1944. (Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 475-476).

32 Dopis provincijalu od 19. lipnja 1944. (Arhiv Provincije: SP, sv. 143, f. 196).

33 Provincijalov dopis fra Emilu Stipiću, br. 624/44. od 14. kolovoza 1944. (Arhiv Provincije: SP, sv. 144, f. 39). Više o tome u životopisu fra Luje Milićevića.

Smrt

Nije poznato do kada je fra Emil ostao u Gorancima, niti kamo je točno putovao odatle. Svakako se povlačio pred partizanskom vojskom. U svibnju 1945. dospio je na austrijsku granicu, te se u kolonama smrti vraćao preko Slovenije. Partizani su ga na tom putu ubili negdje u Sloveniji, ili pak u Slavoniji, u svibnju 1945.³⁴ U bilježnici Mise za pokojne fratere (1940.-1955.) njegovo se ime ne navodi pojedinačno, ali je provincijal dekretom od 5. veljače 1946. naredio da svaki (preživjeli) franjevac svećenik ima slaviti 15 misa za one za koje ne postoji nikakav siguran podatak o smrti. Među takve svakako spada i fra Emil Stipić.³⁵

O njegovim posljednjim danima neke podatke donosi dr. fra Častimir Majić: “Nakon tri godine župničke službe u Gorancima napustio je to mjesto i pošao prema sjeveru bez sigurne orijentacije za budućnost. Kao svjestan rodoljub osjećao je životnu opasnost i stoga je tražio bolju zaštitu u užoj Hrvatskoj. U travnju 1945. stigao je u hrvatski glavni grad i u svibnju se pridružio nepreglednim kolonama izbjeglica na putu prema Austriji. Na dolasku u Bleiburg bio je 15. svibnja engleskom prijevarom izručen jugopartizanima. Nakon trodnevnog križnog puta kroza Sloveniju, izmoren, izmrcvaren i ojađen, našao je mučeničku smrt najvjerojatnije 18. svibnja u vojničkim rovovima kod Maribora. Ponosna i uzgorita figura mladog idealista iščezla je u masovnoj grobnici nepoznatih junaka i zaboravljenih vjernika. Podijelio je životnu sudbinu s drugom svojom subračom iz Hercegovачke franjevačke provincije i počiva u tuđoj zemlji bezbrojnih grobišta koja do danas nisu istražena.”³⁶ Nije posve sigurno da je ubijen u Sloveniji. Naime, svjedokinje Mila i Smiljka Majić, r. Stipić, fra Emilove nećakinje, čule su priču da je fra Emil bio doveden u logor u Slavonsku Požegu. Ako je dospio do Požege, onda je tu vjerojatno i zaglavio, jer je rijetko tko preživio logor u Požegi. “U Slavonskoj Požegi bilo je jedno od prihvatilišta hrvatskih ratnih zarobljenika poslije Bleiburga i ondje je bila cijela udbaška jedinica koja je naše zarobljenike vodila na Papuk i strijeljala ih. Na temelju iskaza fra Emilovih nećakinja, moglo bi se zaključiti da je zarobljen negdje u Sloveniji ili Austriji, da je u marševima smrti doveden do Požege i ondje smaknut.”³⁷ Svakako, sigurno je da ga je u Sloveniji, u Slovenjgradcu vidjela s. Eugenija Bebek, negdje između 15. i 21. svibnja 1945.³⁸ O njegovoj se sudbini, međutim, ne zna ništa bliže.

Dr. fra Robert Jolić

34 Arhiv Provincije: osobni karton; Imenik franjevaca, str. 56, br. 501.

35 Arhiv Provincije: SP, br. 18/46. od 5. veljače 1946.

36 Č. MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 224-225.

37 A. BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, str. 596.

38 Arhiv Vicepostulature na Širokom Brijegu: Razgovor sa s. Eugenijom Bebek (vodio fra Miljenko Stojić 28. siječnja 2009.), str. 14.

KRVLJU OPEČAĆENI ZA NEBO

Životopisi šezdeset šestorice hercegovačkih franjevaca
ubijenih u Drugom svjetskom ratu i poraću

Priredio:
dr. fra Robert Jolić

Mostar, 2025.